

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи

Автор-укладач Л.П.Мельник

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ І СИСТЕМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ

Навчально-методичний посібник

Кам'янець-Подільський
2022

УДК 364-78:005.35
ББК 65.27

Рецензенти:

Ярошенко А.О. - доктор філософських наук, професор кафедри політології Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова

Гомонюк О.М. - доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та педагогіки Хмельницького національного університету

Матвейчук Л.О. - доктор наук з державного управління, професор кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

*Друкується за ухвалою вченої ради Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
(протокол № 14, від 25.11.2021 року)*

Мельник Л.П.

П88 Актуальні проблеми в системі надання соціальної допомоги. Навчально-методичний посібник / автор - укладач Л.П. Мельник. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2022. 169с.

У навчально-методичному посібнику розглядаються актуальні аспекти в системі надання соціальної допомоги, які стосуються концептуальних основ соціальної роботи та соціального забезпечення в Україні на сучасному етапі, формування у майбутніх фахівців, магістрів із соціального забезпечення знань щодо актуального стану системи соціальної допомоги в державі, нагальних проблем і чітких перспектив розвитку соціальної сфери.

Навчально-методичний посібник відповідає освітній програмі Соціальна допомога другого (магістерського) рівня вищої освіти, за спеціальністю 232 Соціальне забезпечення, галузі знань 23 Соціальна робота і призначений для здобувачів вищої освіти, викладачів та широкому колу фахівців у галузі соціальної роботи.

УДК 364-78:005.35
ББК 65.27

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

1. Соціальна робота як взаємозв'язок теорії і практики: загальні положення.
2. Теоретико-методологічні основи соціального забезпечення.
3. Поняття про соціальну безпеку громадян.
4. Сучасні уявлення про соціальний захист та соціальне забезпечення громадян.
5. Соціальна допомога та соціальні послуги як складові соціального захисту населення.
6. Особливості соціального страхування в Україні.

РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Класифікація теоретичних моделей соціальної роботи:
2. Психологічні моделі соціальної роботи.
3. Соціологічні моделі соціальної роботи.
4. Комплексні моделі соціальної роботи.
5. Сучасні теорії соціальної роботи.

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА: ГЛОБАЛЬНІ ТА СОЦІАЛЬНІ

1. Глобальні проблеми людства.
2. Соціальні проблеми сучасного українського суспільства

РОЗДІЛ 4. ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

1. Професійна модель, функції та вимоги до особистості соціального працівника.
2. Особливості підготовки фахівців з соціального забезпечення.
3. Професійні якості фахівців з соціального забезпечення.
4. Особливості професійної «Я-концепції» фахівців системи соціального захисту населення.
5. Проблеми «професійного вигорання» соціальних працівників.
6. Значення професійної інтеракції у формуванні професійної компетентності соціальних працівників.
7. Проблема наснаження в контексті соціальної роботи
8. Підготовка фахівців із соціальної роботи для системи соціального захисту населення.

РОЗДІЛ 5. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ В СИСТЕМІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ

1. Особливості соціального інспектування у системі соціального захисту населення.
2. Проблеми безробіття та шляхи їх вирішення в аспекті соціальної роботи.
3. Характеристика бідності як соціальної проблеми.

4. Проблеми соціальної роботи з людьми похилого віку.
5. Соціальний захист людей з функціональними обмеженнями.
6. Зміст та проблеми соціальної роботи з учасниками бойових дій.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

ВСТУП

Сучасний етап розвитку соціальної роботи в Україні характеризується значними реформами, змінами як на рівні системи соціально-політичних відносин, так і на рівні окремих індивідів та груп. Такий стан речей вимагає від майбутніх фахівців, магістрів із соціального забезпечення поінформованості щодо актуальної соціальної проблематики, основних шляхів і форм соціальних впливів як на особистісному, так і на рівні суспільства в цілому, а також щодо проблем професійного становлення фахівців у галузі соціальної роботи. У зв'язку зі значною динамічністю розвитку даного виду діяльності та галузі знань, постійно виникають нові форми та методи дій, підходи до розуміння тих чи інших явищ і процесів, що зумовлює необхідність постійно бути в курсі регулювання соціальних відносин на всіх рівнях суспільного буття.

Навчально - методичний посібник сформований відповідно до Стандарту вищої освіти (2019), освітньо-професійної програми «Соціальна допомога» (2021), спеціальності 232 Соціальне забезпечення, галузі знань 23 Соціальна робота, другого (магістерського) рівня вищої освіти, програми навчальної дисципліни «Актуальні проблеми в системі надання соціальної допомоги».

Мета курсу «Актуальні проблеми в системі надання соціальної допомоги» полягає у формуванні у студентів цілісного уявлення про теоретичні та практичні аспекти актуальних проблем соціальної роботи, соціальної допомоги, соціального забезпечення та обґрунтування змісту провідних напрямів професійної діяльності фахівців в соціальній сфері.

Завдання курсу «Актуальні проблеми в системі надання соціальної допомоги» є закріплення та поглиблення: концептуальних основ соціальної роботи та соціального забезпечення в Україні на сучасному етапі, формування у майбутніх фахівців, магістрів із соціального забезпечення, знань щодо актуального стану системи соціальної допомоги в державі, нагальних проблем і чітких перспектив розвитку соціальної сфери. Крім того, важливим завданням при вивченні дисципліни є становлення деонтологічного та творчого підходу у майбутніх фахівців, сприяння впровадженню гуманістичної спрямованості соціальної роботи, вдосконалення теоретичного і практичного досвіду в системі надання соціальної допомоги.

Вивчення курсу «Актуальні проблеми в системі надання соціальної допомоги» передбачає формування у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

- *інтегральної компетентності* - здатність розв'язувати складні задачі проблеми у галузі соціального забезпечення, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог;
- *загальних компетентностей* - здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності); здатність генерувати нові ідеї (креативність); здатність виявляти ініціативу та підприємливість; здатність фахово аналізувати інформацію, оцінювати повноту та можливості її використання;
- *спеціальних (фахових) компетентностей* - здатність виявляти професійну ідентичність та діяти згідно з цінностями працівника соціальної сфери.

Тому посібник структурований у такий спосіб, щоб забезпечити реалізацію зазначених компетентностей на основі розуміння теоретико-методологічних засад актуальних проблем в системі надання соціальної допомоги.

Матеріали посібника структуровано за програмою вивчення дисципліни в розрізі окремих тем, які розкривають актуальні проблеми соціальної роботи та соціальної допомоги на сучасному етапі розвитку українського суспільства, окреслюють теоретичні засади соціальної роботи, торкаються глобальних та соціальних проблем сучасного

суспільства та проблем професійного становлення фахівців в галузі соціальної роботи, а також висвітлюють актуальні проблеми в системі надання соціальної допомоги.

Лаконічність і доступність наведеного матеріалу дозволить без будь-яких зусиль усвідомити проблемний характер окремих положень.

Матеріал, викладений у посібнику, дозволить активізувати пізнавальну діяльність при вивченні дисципліни, вивільнити час для практичної підготовки.